

УДК 378.016:811.161. 2'243'373.45:811.111
DOI <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2024.36.2>

АКТУАЛЬНІСТЬ ВИВЧЕННЯ УКРАЇНСЬКОЇ МОВИ СЕРЕД РОСІЙСЬКОМОВНИХ ГРОМАДЯН УКРАЇНИ: ОСОБЛИВОСТІ НАВЧАЛЬНИХ ВПРАВ У ПРОЄКТІ ПОСІБНИКА «ГОВОРІМО УКРАЇНСЬКОЮ»

THE RELEVANCE OF LEARNING UKRAINIAN FOR RUSSIAN-SPEAKING CITIZENS OF UKRAINE: PECULIARITIES OF TRAINING EXERCISES IN THE DRAFT MANUAL “SPEAKING UKRAINIAN”

Данчишин Н.Р.,
orcid.org/0000-0001-8350-9109
кандидат філологічних наук,
науковий співробітник

*Міжнародного інституту освіти, культури та зв'язків з діаспорою
Національного університету «Львівська політехніка»*

У статті розглянуто актуальні проблеми вивчення української мови серед російськомовних громадян України на сучасному етапі. Оскільки від початку повномасштабної московсько-української війни, як свідчать результати низки соціологічних досліджень, поширеність і популярність української мови і як державної, і як іноземної, помітно зростають, з'явилася нагальна потреба задовольнити запит охочих на відповідні навчальні курси, книжки та інші нові матеріали, необхідні в роботі.

За приклад успішної реалізації одного з таких проєктів узято, зокрема, розмовний клуб «Говорімо українською», який відбувався 2022 року в дистанційному та очному форматах, зусиллями співпрацівників МІОКУ НУ «Львівська політехніка» та його партнерів. За підсумками розмовного клубу, у відповідь на побажання зацікавлених у вивченні державної мови (а в межах проєкту взяли участь понад 800 зареєстрованих слухачів) виникла ініціатива створити однойменний навчальний посібник з української мови, спрямований насамперед для тих громадян України, чією основною мовою в щоденній комунікації була чи досі залишається російська або невнормована суміш російської та української – так званий «суржик».

Пропований проєкт навчального посібника «Говорімо українською» ґрунтується на випробуваному під час занять у межах розмовного клубу навчально-методичному корпусі. Тобто матеріали розроблено так, щоб активізувати всі види мовленнєвої діяльності. Це має слугувати допомогою для учня, який вивчає українську, та прагне вдосконалити власні вимову, навички читання й письма, а також знання граматики.

Тож мета статті – на прикладі розроблених вправ проєкту навчального посібника з української мови для російськомовних «Говорімо українською» окреслити особливості вивчення її серед дорослих. Задля цього здійснено спробу унаочнити практичну реалізацію означеної ідеї через комплекс вправ одного з п'ятнадцятих тематичних розділів майбутнього навчального посібника.

Ключові слова: українська мова, українська мова як іноземна, українська мова для російськомовних, методика викладання української мови як іноземної, курси української мови, російсько-українська війна.

The article presents an analysis of the current challenges faced by Russian-speaking citizens of Ukraine in learning Ukrainian. Since the outbreak of the full-scale Russo-Ukrainian war, a number of sociological studies have indicated a significant increase in the prevalence and popularity of Ukrainian language. This has led to an evident need for the provision of relevant training courses, educational materials and other resources to meet the growing demand for Ukrainian language proficiency.

One example of the successful implementation of one of these projects is the “Let's Speak Ukrainian” conversation club, which took place in 2022. As a consequence of the conversation club, in response to the expressed interest of those wishing to learn Ukrainian (over 800 students participated in the project), an initiative was launched to create a Ukrainian language textbook. This textbook is designed primarily for Ukrainian citizens whose main language of communication is Russian or a mixture of Russian and Ukrainian, a phenomenon known as “surzhyk”.

The proposed draft of the textbook, entitled “Let's Speak Ukrainian”, is based on the teaching and learning materials that were tested during the classes of the conversation club. In other words, the materials have been devised with the objective of stimulating all forms of verbal activity. This should serve as a reference for learners of Ukrainian who wish to enhance their pronunciation, reading and writing abilities, as well as their understanding of grammar.

The objective of this article is to delineate the distinctive characteristics of acquiring Ukrainian among adults, with a particular focus on the exercises outlined in the draft Ukrainian language textbook for Russian speakers, entitled “Let's Speak Ukrainian”. In order to demonstrate the practical application of this concept, a series of exercises have been developed for inclusion in one of the fifteen thematic sections of the forthcoming textbook.

Key words: Ukrainian language, Ukrainian as a foreign language, Ukrainian for Russian speakers, methods of teaching Ukrainian as a foreign language, Ukrainian language courses, Russo-Ukrainian war.

Постановка проблеми. Гаряча фаза широкомасштабної російсько-української війни закономірно загострила проблему деросіянізації/деколонізації України – не лише у військовому, але й у суспільно-політичному, освітньому, культурному та інших аспектах. А в процесі відродження української національної тожсамости мовний чинник, на нашу думку, посідає чи не панівне місце.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Останніми роками вже створено низку навчальних видань з української мови, які можна використовувати в роботі з російськомовною аудиторією. Серед них праці О. Авраменка [1], Ю. Дворецької [7], О. Дубчак [9, 10], О. Сербенської і З. Терлака [25] та ін. Кожна із цих книжок може слугувати певним дороговказом для охочих підвищити власний рівень знання української мови.

В окресленому контексті особливу роль відіграють матеріали з культури мови. Їхня головна мета зазвичай – підказувати учневі як росіянізми та «суржик» замінювати відповідниками, правильними з погляду норм літературної мови. Класичними прикладами таких видань є: «Як ми говоримо» Б. Антоненка-Давидовича [2], «Культура слова: мовностилістичні поради» О. Пономарева [20], «Антисуржик. Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити» О. Сербенської [22], «Неправильно – правильно. Довідник з українського слововживання» М. Волощак [4] і т. ін. Варто виокремити монографії І. Фаріон, як-от: «Правопис – корсет мови?» [28], «Англізми і протианглізми: 100 історій слів у соціоконтексті» [29] тощо.

Водночас у робочому процесі, на нашу думку, слушно дотримуватися методу інтегрованого навчання, влітаючи до курсу української мови праці з історії України та української культури. Як уже доводилося зазначати раніше, незнання останніх – результат тривалої протиукраїнської діяльності загарбників, насамперед – росіян. Тож поряд із вивченням державної мови, відродження історичної пам'яті є рівнозначно важливим аспектом. Із цією метою пропонуємо застосовувати навчальні посібники, що містять потужний культурологічний компонент, зокрема: «Мандрівка Україною» [16], «Ключ до України: міста і люди» [12, 13], «Образки з Лесиноного життя» [18], «Спіймай Сквороду» [24] тощо.

Актуальність теми. Зазначимо, що за понад два з половиною роки великої війни динаміка переходу на українську мову стабільно висока. Так, згідно із соціологічним дослідженням групи «Рейтинг» (19 березня 2022 року), 83% опитаних

громадян України, незалежно від місця проживання, віку та мови повсякденного спілкування, стверджували, що єдиною державною мовою в Україні має бути українська. Соціологи пов'язували це із впливом «безпрецедентного єднання суспільства на тлі війни з росією» [14, web].

За даними дослідження, яке здійснили фахівці «Рейтингу» у серпні 2022 року, частка українськомовних громадян помітно зростає. Так, винятково українськомовні становили 64% від загальної кількості респондентів, двомовні – 24%. Крім того, зазначалося, що «19% українців від початку війни перейшли на постійне або частіше використання української мови, 41% російськомовних та двомовних почали частіше говорити українською (з них – 24% постійно, 17% – частіше)», а «76% указали українську мову як рідну (30% російськомовних назвали своєю рідною українською)» [23, web].

Опитування компанії «Gradus Research», здійснене 20–23 грудня 2023 року, засвідчило, що на кінець минулого року частка українців, які почали спілкуватися українською мовою в побутовому житті, зростає до 65%. У квітні 2022 року, за даними цих дослідників, вона становила 53%, а раніше у 2023-му – 61% [31, web].

Станом на кінець лютого 2024 року частка опитаних українців, що почали говорити українською мовою також становить 65%. Принаймні такими є результати дослідження соціологічної групи «Рейтинг» [5, web]. Водночас, згідно з опитуванням, 28% українців послуговуються в побуті обома, українською та російською, мовами. Дослідники зауважують, що 9% серед тих, хто розмовляє тільки українською, усвідомлено перейшли на неї лише нещодавно [там само].

Утверджує власні позиції державна мова й в освітній ділянці. Так, за підсумками дослідження «Українська мова в освітньому процесі», яке у 2022/2023 навчальному році здійснила Державна служба якості освіти, показник застосування українськомовної навчальної продукції, 93%, порівняно з попереднім роком зріс на 11%, а відсоток учителів, які використовували російськомовні матеріали, зменшився з 4% до 0% у відповідний період. Це, як резюмують фахівці, «свідчить про зростаючу важливість української мови як основної мови комунікації у навчальному процесі», хоч, додають, що «діти з міст менше говорять виключно українською мовою порівняно з їхніми однолітками із сільської місцевості (зокрема, 66% учителів зазначили, що під час уроків учні використовують виключно українську мову, 38% – під час перерв, 30% – у позаурочний час)» [26, web].

Окрім того, інтерес до української мови виріс і на міжнародному рівні. Зокрема, 2022 року вона стала «трендом року» на безоплатному цифровому ресурсі з вивчення іноземних мов «Duolingo». На кінець 2022-го українську там почали вчити 1,3 млн людей, тобто вона здійнялася з 37-ї одразу на 17-у сходинку списку [27, web]. Вивчення української мови в згаданому застосунку залишалося стабільно популярним упродовж більшої частини 2023 року. На думку розробників проекту, користувачі сприймають це як спосіб виявити солідарність з Україною в умовах війни, про що йшлося у звіті за минулий рік. Прикметно, що повномасштабна війна одночасно знизилася популярність російської мови – остання покинула десятку найпопулярніших, поступившись місцем португальській [27, web].

За словами Т. Кременя, уповноваженого із захисту державної мови, у «цьому новому становленні української вийшов на поверхню ще один нюанс: постколоніальна мовна ситуація призвела до того, що в нашій спільноті, на відміну від більшості національних держав, було порушено рівновагу між розумінням мови як символу ідентичності, з одного боку, та засобу спілкування, з іншого» [15, web]. Тож, як провадить далі посадовець, «становище української мови приголомшувало не лише вітчизняних, а й закордонних лінгвістів з тієї точки зору, що, на перший погляд, це мова етнічної більшості в Україні, принаймні більшість українців визнавали її рідною, але коли йшлося про щоденне використання української мови, то в деяких регіонах України – це фактично мова етнічної меншини, або мова “зменшеної культурної вартості”», до чого призвела «мовна асиміляція місцевого населення, внаслідок якої українську практично витіснили на територіях сходу й півдня держави» [15, web].

Предметно на цю тему свого часу висловлювався Ю. Шевельов. Зокрема, у доповіді за 1986 рік, коли витіснення української мови зі суспільного вжитку, штучне зближення її до мови східного сусіда, а відтак двомовність із неминучим потому зросійщенням мали підґрунтям цілеспрямовану злочинну політику московського комуністичного режиму на окупованих українських землях, учений констатував: «Створений комуністичними хазяїнами стан і статус української мови – ось присутня причина її занедбання. “Лакейська психологія” – тільки похідне від цього» [30, web].

Мета статті – на прикладі розроблених вправ проекту навчального посібника з української мови для російськомовних «Говорімо українською» окреслити особливості вивчення її серед дорослих на сучасному етапі.

ською» окреслити особливості вивчення її серед дорослих на сучасному етапі.

Виклад основного матеріалу. Як доводилося писати раніше, «на запит значної частини російськомовних громадян України, зокрема вимушено переміщених, у різних населених пунктах держави від початку гарячої фази війни започатковано курси з вивчення української мови» [6, с. 20]. Їхні форми – розмовні клуби, мовні школи, творчі майстерні (як-то: розмовний клуб «Говорімо українською!» у Львові [21, web], розмовний клуб української мови при Волинському національному університеті імені Лесі Українки у Луцьку [17, web], мережа розмовних клубів проекту «Єдині» по всій Україні [11, web] і т. ін.). Інтерес викликає також проєкт «Щит», до популяризації якого долучено низку лідерів думок, зокрема зірок естради та ЗМІ [3, web].

Як відомо, серед учасників розмовного клубу «Говорімо українською!», який Міжнародний інститут освіти, культури та зв'язків з діаспорою Національного університету «Львівська політехніка» проводив 2022 року, були вихідці з усіх куточків України. Загалом для участі в першому сезоні зареєструвалися понад 800 осіб (дистанційно), у другому (наживо) – 20. Програма курсу складалася з 15 занять, кожне з яких ділилося на дві частини – власне мовну та історико-культурологічну (детальніше про це доводилося писати тут: [6, с. 21]).

За підсумками ініціативи її автори заповзялися створити однойменний навчальний посібник – головню для російськомовних громадян України, охочих вивчити українську або поліпшити власний рівень знань державної мови. У роботі над ним спираємося на досвід цього розмовного клубу. Тому-то структура книжки згрубує дублює тематичний каркас останнього.

Так, у проєкті навчального посібника «Говорімо українською» матеріали розроблено так, щоб активувати всі види мовленнєвої діяльності. Це має на меті допомогти учневі, який вивчає українську, вдосконалити свою вимову, навички читання, письма та знання граматики. Під час розроблення комплексу автори припустили, що його користувачі раніше проходили щонайменше шкільний курс української або мали змогу стикатися з комунікацією державною мовою в побуті.

Кожен розділ починається з таблиці, у якій, з одного боку, предсталено приклади типових помилок (росіянізмів, суржику), а навпроти, з другого – список правильних відповідників. Для ілюстрації розгляньмо таблицю з розділу «Робота, співбесіда» (табл. 1).

Неправильно	Правильно
робити на підприємстві	працювати на підприємстві АЛЕ: робити щось, напр.: робити перевірку на підприємстві
руководство, руководитель	керівництво, керівник (керівниця)
трудоустроюватися, устроюватися на роботу трудоустроїтися, устроїтися на роботу	працевлаштуватися, або влаштуватися на роботу працевлаштуватися, або влаштуватися на роботу
предложеніє роботи	пропозиція роботи
робити (не) по професії, по спеціальності	працювати (не) за фахом (професією), за спеціальністю
собесідування, собесідування	співбесіда
вредна робота	шкідлива робота (праця)
отпуск	відпустка
больничне	лікарняний
получити зарплату	отримати (одержати) зарплату (зарплатню)
підробляти АЛЕ: підробляти (фальсифікувати) щось	підпрацьовувати

Потому пропонувано виконати вправи, що розкривають контекст слововжитку. Зокрема такі:

1. Виправіть помилки в тексті нижче. За потреби користуйтеся словами з довідки, ставлячи їх у правильні форми. Зредагований текст прочитайте вголос

Довідка: виготовляти, відпустка, вчасно, дарувати, декілька, додатково, є, захворіти, інший, керівництво, корисний, лікарняний, навіть, навпаки, настрої, особливий, отримувати, підпрацьовувати, підприємство, подібати, по-людськи, потреба, почати, працевлаштуватися, приємний, радити, рік, свого часу, свято, сік, смачний, ставитися, так само, харчуватися, хороший, шкідливий, штучний, щодня

Я почав робити на підприємстві по виробництву фруктових соків ще 10 лет назад. Кожен день я йду на роботу, як на п'ятницю. Мені подобається готувати те, що дарує людям хороше настроєння. Наш сок особливий – він без консервантів і інших іскусствених домішок.

Тепер про сам робочий процес пару слів. Керівництво до нас дуже добре відноситься. Робота зовсім не шкідлива, наоборот приємна.

Получаю хороші гроші, платять во в'їс'ї. А коли, бува, заболію, без проблем можу взяти лікарняне. Так же само відпустка – усе чесно і по-человечески. Єсть премії. Я даже не маю надобності підробляти десь додатково.

Дуже радий, що в своє в'їс'ї виробництвом на цьому заводі. Сопітую питатися нашої продукції – вона полізна і дуже вкусна!

2. Запам'їтайте! В українській мові, є низка слів на позначення трудової діяльності. Зокрема:

1) **робити** – а) виконувати певну справу (я роблю дуже важкі завдання);

б) виготовляти, створювати щось (робимо деталі до сучасних автомобілів);

похідні: **робота, робітник, роботодавець, робота** і т.ін.;

2) **працювати** – виконувати певні обов'язки, перебувати десь на роботі;

похідні: **праця, працівник, працьовитий, працелюбність**;

3) **трудитися** – наполегливо, старанно працювати;

похідні: **труд, труднощі, трудодень, трудівник**.

робити → що?	напр.: домашнє завдання, помилку, поступку, продукцію
працювати → де?	напр.: на заводі, у крамниці, в університеті, у полі
працювати → ким?	напр.: інженером, актором, програмістом, викладачем
робити, працювати, трудитися → як?	напр.: добре, якісно, недбало, залюбки, з інтересом, у поті чола
працювати, трудитися → над чим?	напр.: над проектом, над дослідженням, над удосконаленням чогось

3. Заповніть пропуски, обравши слушний варіант зі слів у дужках

Коли розпогодиться, ми поїдемо за місто ____ (робити, працювати) пікнік.

Я знаю, що буду ____ (робити, працювати) над документами весь день.

Щоб досягти максимального результату, треба наполегливо ____ (робити, трудитися).

Марія ____ (робить, працює) бухгалтеркою на іноземному підприємстві.

Хто готовий ____ (робити, працювати) висновки зі сьогоднішніх подій?

4. Перекладіть текст українською. Скористайтеся поданим нижче словничком:

должность – посада, желаемый – бажаний, зависит – залежати, как можно больше/меньше – якомога більше/менше, осведомленность – обізнаність, поинформованість, работодатель – роботодавець, развернутый – розгорнутий, або розгорнений, самый (напр., самый трудный) – най- (напр., найважчий), соответствовать – відповідати.

Наступна група вправ стосується засвоєння інформації про певну видатну постать, пов'язану

з темою уроку. Зокрема, у згаданому розділі це має такий вигляд:

5. Прочитайте текст. Випишіть незнайомі слова і знайдіть їхнє тлумачення (про Євгена Чикаленка). Дайте відповіді на запитання.

6. Робота в групі. Плоди свого багатства Євген Чикаленко щедро витрачав на розвиток української національної справи. Поміркуйте, які його головні заслуги перед сучасними українцями. Складіть стислий текст про це. Обговоріть у групі.

Далі студентів запропоновано виконати вправи на слухання.

7. Прослухайте текст за QR-кодом. Доберіть заголовок (про роботу під час ковіду).

8. На основі тексту, дайте відповіді, правда чи ні? Виправіть хибні судження.

9. З'єднайте початок і кінець речення

За поданою схемою створено й інші тематичні розділи посібника. На нашу думку, така модель роботи покликана поліпшити комунікативні навички користувачів майбутнього видання, у чому переконують успішні результати слухачів одного йменного розмовного клубу.

1. Зазвичай я працюю	А. нагода покращити свою самодисципліну
2. Раджу дотримуватися	Б. то швидше зможете відпочити
3. Робота з дому – це хороша	В. від 10 ранку до 6 вечора.
4. Що швидше ви виконаєте свою роботу,	Г. дозвольте собі інший вид активності.
5. Коли важко продовжувати,	Г. стандартного робочого ритму.

Висновки та пропозиції. Отже, у процесі деросіянізації та деколонізації України вагому роль відіграє мовний чинник, а саме – повернення або перехід громадян на українську в щоденному побутовому спілкуванні. Як свідчать соціологічні дослідження останніх двох із половиною років, поширення української мови зростає, діють мовні школи, курси та розмовні клуби. Так,

на основі матеріалів одного з них – розмовного клубу «Говорімо українською» – створено проєкт навчального посібника з української мови для російськомовних. Матеріал майбутнього видання покликаний охопити всі види мовленнєвої діяльності.

Надалі плануємо поглиблювати та вдосконалювати дослідження предмета цієї розвідки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Авраменко О. 100 експрес-уроків української. Київ : Книголав, 2016. 192 с.
2. Антоненко-Давидович Б. Як ми говоримо. Київ : Рад. Письменник, 1970. 182 с.
3. Безкоштовна платформа ЩИТ. *Щит* : веб-сайт. URL: <https://shchyt.pro/about-us/> (дата запити: 23.10.2024).
4. Волощак М. Неправильно – правильно. Довідник з українського слововживання. Видання виправлене й доповнене. Київ : «Марія Волощак», 2024. 278 с.
5. Горlach П. Понад 50 % українців спілкуються вдома тільки українською мовою – опитування. *Суспільне. Новини* : веб-сайт. URL: <https://suspiilne.media/culture/721570-ponad-50-ukrainciv-spilkuutsa-vdoma-tilki-ukrainskou-movou-opituvanna/> (дата запити: 23.10.2024).
6. Данчишин Н. До проблеми вивчення української мови в дорослому російськомовному середовищі під час повномасштабної російсько-української війни. *Закарпатські філологічні студії*. Ужгород, 2022. Вип. 25, т. 1. С. 19–23.
7. Дворецька Ю. Помилкаріум. Моя українська правильна та вишукана. Київ : Видавнича група Основа, 2021. 128 с.

8. Другий сезон розмовного клубу «Говорімо українською!» завершено. *МІОК* : веб-сайт. URL: <https://miok.lviv.ua/?p=21860> (дата запиту: 23.10.2024).
9. Дубчак О. Бачити українською. Київ : Віхола, 2021. 336 с.
10. Дубчак О. Чути українською. У світі звукі[ў] і букв. Київ : Віхола, 2020. 192 с.
11. Інформація про безкоштовні курси, розмовні клуби, інтернет-ресурси для опанування та підвищення рівня володіння українською мовою. *Уповноважений із захисту державної мови* : веб-сайт. URL: <https://movaombudsman.gov.ua/kursy> (дата запиту: 23.10.2024).
12. Ключ до України: міста і люди: підручник з української мови як іноземної (рівні В2-С1) / Ключковська І., Горда О., Трумко О., Мартинишин Н, Темник Г. Львів : Колір ПРО, 2020. Ч. 1. 200 с.
13. Ключ до України: міста і люди: підручник з української мови як іноземної (рівні В2-С1) / Ключковська І., Горда О., Трумко О., Мартинишин Н, Темник Г., Руснак О. Львів: Колір ПРО, 2020, Ч. 2, 296 с.
14. Котубей О. 83% українців хочуть, щоб українська була єдиною державною мовою – нове опитування «Рейтингу». *Суспільне. Новини* : веб-сайт. URL: <https://suspline.media/221669-83-ukrainciv-hocut-sob-ukrainskabula-edinou-derzavnou-movou-nove-opituvanna-rejtingu/> (дата запиту: 23.10.2024).
15. Кремінський Т. Російськомовні відкидають «мову ворога», вивчаючи українську. *Лівий берег*: веб-сайт. URL: https://lb.ua/blog/taras_kremin/519604_rosiyskomovni_vidkidayut_movu.html (дата запиту: 23.10.2024).
16. Мандрівка Україною: навчальний посібник з української мови як іноземної (рівень В2) / Ключковська І., Палінська О., Пташник О., Туркевич О., Сиванич Б, Шміло Г. Львів: Дон Боско, 2012. 152 с.
17. Мокшун А. В університеті продовжує роботу розмовний клуб української мови. *Волинський національний університет імені Лесі Українки* : веб-сайт. URL: https://vnu.edu.ua/uk/news/suspiilstvo/v-universytetiprodovzhuje-robotu-rozmovnyy-klub-ukrayinskoji-movu?fbclid=IwAR0WpYbNS_eFZt1dxigJqDDWo_hY5kyBRlvqAJvOu4edUFpii5KalmY6pwU (дата запиту: 23.10.2024).
18. Образи з Лесиноного життя: навчальний посібник з української мови як іноземної (рівень В1) / Ключковська І., Горда О., Трумко О., Галайчук О., Данчишин Н., Сорока О., Мартинишин Н., Мицько О., Руснак О. Львів : Галицька видавнича спілка, 2020. 128 с.
19. Поліковська Ю. Іноземці по всьому світу вивчають українську в Duolingo, щоб виявити солідарність. *Детектор медіа* : веб-сайт. URL: <https://ms.detector.media/internet/post/33674/2023-12-06-inozemtsi-po-vsomu-svitu-vyvchayut-ukrainsku-v-duolingo-shchob-vyavyty-solidarnist/> (дата запиту: 23.10.2024).
20. Пономарів О. Культура слова: мовностилістичні поради: навч. посібник, 3-тє вид., 3-тє вид., стереотип. Київ: Либідь, 2008. 240 с.
21. Розмовний клуб «Говорімо українською!» успішно завершився. *МІОК* : веб-сайт. URL: <https://miok.lviv.ua/?p=21530> (дата запиту: 23.10.2024).
22. Сербенська О. Антисуржик. Вчимося ввічливо поводитись і правильно говорити. 2-ге вид, доп. Львів : ПНУ ім. І. Франка, 2011. 258 с.
23. Сімнадцяте загальнонаціональне опитування: ідентичність. патріотизм. цінності (17–18 серпня 2022). *Соціологічна група «Рейтинг»* : веб-сайт. URL: https://ratinggroup.ua/research/ukraine/s_mnadcyate_zagalnonac_onalne_opituvannya_dentichn_st_patr_otizm_c_nnost_17-18_serpnua_2022.html (дата запиту: 23.10.2024).
24. Спіймай Сквороду: навчальний посібник з української мови як іноземної (рівень В2) / Ключковська І., Горда О., Данчишин Н., Трумко О., Мартинишин Н. Львів : Колір-ПРО, 2023. 220 с.
25. Терлак З., Сербенська О. Українська мова для початківців: Вид. 2-е, доп. Львів : Світ, 2000. 264 с.
26. Українська мова в освітньому процесі. Результати дослідження : веб-сайт. URL: <https://osvita.ua/school/90515/> (дата запиту: 23.10.2024).
27. Українська мова стала найбільшим трендом на Duolingo. Її почали вчити 1,3 млн людей. *BBC* : веб-сайт. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/news-63929013> (дата запиту: 23.10.2024).
28. Фаріон І. Правопис – корсет мови? Український правопис як культурно-політичний вибір. Видання друге, виправлене і доповнене. Львів : Видавництво «Свічадо», 2010. 120 с.
29. Фаріон І., Помилуйко-Недашківська Г., Бородавська А. Англiзми і протианглiзми: 100 історій слів у соціокультурному контексті. Львів : Видавництво «Свічадо», 2023. 716 с.
30. Шевельов Ю. Українська мова в себе вдома сьогодні й завтра. *Збруч* : веб-сайт. URL: <https://zbruc.eu/node/117247> (дата запиту: 23.10.2024).
31. Шурмакевич В. 65% громадян розмовляють українською у побуті – опитування. *Українська правда* : веб-сайт. URL: <https://life.pravda.com.ua/society/2024/01/18/258925/> (дата запиту: 23.10.2024).